

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราเป็นชาวพุทธนะ พุทธศาสนาสอนเรื่องบุญกุศล เราว่าบุญกุศลคืออะไร เราก็หาบุญกุศลกันนะ แล้วเวลาคิดเป็นวิทยาศาสตร์ไง เวลาเราคิดเป็นวิทยาศาสตร์ใช้ไหม ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง เราก็มองอากาศกัน มันว่าง มันมีความสุขไง

แล้วเวลาเรามาไปวัดไปวาเห็นใหม่ เวลาเราทำบุญกุศลนะ มันยุ่งไหม.. พอมันยุ่ง บาตรใบเดียวมันไม่ได้เลี้ยงชีวิตนี้ชีวิตเดียว บาตรใบนี้มันเลี้ยงชีวิตในวัดนี้ทั้งหมด ! บาตรใบนี้มันจะเลี้ยงชีวิตทั้งหมด

ฉะนั้น ผู้ที่เป็นหัวหน้า เขาไม่ใช่มองเฉพาะในบาตรของตัวเอง มันต้องมองถึงว่า ผู้ที่มาอยู่อาศัย เขาจะได้อยู่อาศัยอะไรกับเราได้บ้าง ฉะนั้นเวลาเราดักใส่บาตร.. ใส่บาตร .. คิดว่าดักใส่บาตรเฉยๆ ใจ แต่ผู้ที่รับผิดชอบนะคิดใส่บาตร บาตรนี้มันจะเลี้ยงทั้งสังคัม ! เลี้ยงทั้งหมดเห็นไหม ถ้ามันเลี้ยงทั้งหมดมันก็ต้องดูแลไปทั้งหมด

ฉะนั้นเวลาเราใส่บาตร ดักบาตรกัน มันก็จะมี.. บุญคือการเสียสละ การเสียสละ นั้นคือเนื้อนาบุญของโลก เราเสียสละแล้วมันเป็นกรรมใหม่ ถ้ามันเป็นกรรม จิตใจที่เป็น สาราณะ มันไม่ได้มองเฉพาะตัวเอง มันมองถึงสังคัมทั้งสังคัม มันมองถึงโลกทั้งโลก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นะ สตุฎา เทวมนุสสุธานี สอนทั้งเทวดา ทั้งอินทร์ ทั้งพรหม ใจ สอน ๓ โลกธาตุ พุทธรับผิดชอบจักรวาล รับผิดชอบ ๓ โลกธาตุเลย

ถ้าใจมันเป็นกรรมนะ คูสิ เวลาหัวใจของเรา มันอยู่ในความคิดของเรา มันเป็น ความทุกข์ความยากของเรา เราจะรักษาธรรมารต .. รตของกรรมชนะรตทั้งปวง .. มันจะ เข้าไปมีน้ำหนักมากกว่าความคิดในหัวใจของเรา

คุมแดงนะ.. มดแดงเวลามันหาอาหารของมันนะ มันไปพร้อมกัน มันรักกัน มันสามัคคีกัน มันไปได้สิ่งใดมา มันจะช่วยเหลือกัน ถ้าเราไปแตะมดแดงตัวใด มดแดงทั้งรังนั้นมันจะช่วยกันรุมกัดเรา

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเรา ความคิดของเรา เวลาเราคิดดีคิดชั่ว เวลาคิดดีคิดชั่วนะ มดแดงนะทำไมมันแตกแยกกัน มดแดงในหัวใจ ความคิดของเรานะ ความเห็นของเราในหัวใจนะ ทำไมมันแตกแยกกัน ทำไมมันไม่เห็นเป็นทางเดียวกัน

แล้วมันก็มีมดอีกกลุ่มหนึ่งนะ มันวางเฉย มันไม่ยอมทำอะไรเลย ความดี ความชั่ว อุเบกขา มันวางเฉยของมัน มันบอกไม่ต้องทำอะไรนะ วางๆ วางๆ มีความสุขของมัน มดแดงในหัวใจของเรา ความคิดของเรานะใช้ไม่ได้เลย.. ใช้ไม่ได้เลย.. เพราะเราจะเชื่อความเห็นของเราไม่ได้เลย ถ้าเราเชื่อความเห็นของเราไม่ได้เลย เราถึงว่าเราเป็นชาวพุทธเห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากพุทธศาสนาไว้กับ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เราเป็นเจ้าของศาสนา ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะมาฝีกมดแดงนี้ให้มันเห็นคุณงามความดี ให้มันรู้จักคุณจักโทษ ถ้ามันรู้จักคุณจักโทษ มันจะไม่แบ่งแยกกันว่าความดีกับความชั่ว ความคิดผิดหรือคิดถูกในหัวใจให้มันขัดแย้งกัน พอมันขัดแย้งกันนะ มดแดงมันทำลายรังของมันนะ

เวลามันขัดแย้งกันนะ ความคิดมันเกิดจากจิต ! มันไม่ใช่จิต ! เวลามันขัดแย้งกันแล้วมันก็ทำลายตัวมันเองไง ทำลายจิตของเราเองไง ความคิดเกิดจากเรา ความคิดไม่ใช่เรา ความคิดเกิดจากจิตของเรา แล้วกลับมาทำลายเรา.. ทำลายเราทุกอย่างเลย

แล้วไอ้ที่วางเฉยอยู่นะ วางเฉยมันไม่ทำอะไรเลย ไอ้วางเฉยคิดเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สอนถึงคุณงามความดี บุญกุศลนะ.. บุญกุศลมันคืออะไรละ บุญกุศลไม่มีการกระทำ เราอยากได้บุญกุศลมา เราต้องเสียสละ ทำทานขึ้นมาเห็นไหม

เข้าขึ้นมา.. เดี่ยวนี้วิทยาศาสตร์มันเจริญไง แต่โบราณมามันหุงข้าวด้วยการเขี่ยหม้อนะ หุงข้าวด้วยการตั้งน้ำนะ เขาต้องตั้งตั้งแต่ตี ๔ ตี ๕ มาหุงข้าว.. หุงข้าวมานะเอาข้าวปากหม้อนั้นใส่บาตร.. เอาข้าวปากหม้อใส่บาตรพระ พระเป็นผู้มีศีล พระเป็นผู้ที่ไม่

มีอาชีพ พระเป็นผู้เสียสละแล้ว ไม่ประกอบสัมมาอาชีพะแข่งขันกับเรา เป็นผู้ที่ปล่อยวางกับโลก

เราผู้มีศีล ผู้มีธรรม เราให้ชีวิตท่าน เราใส่บาตรท่าน เพื่อให้ท่านดำรงชีวิตของท่าน เพื่อดำรงชีวิตของท่านเห็นใหม่ สมณะดำรงชีวิต ถิ่นเพื่อความดำรงชีวิต พวกเราชาวโลกนั้นเพื่อเกียรติ เพื่อศักดิ์ศรี เวลาจะกินจะอยู่กัน โอ้โฮ! ไม่ได้นะ ต้องมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ถ้าคนมันมีศรีสุข.. กินหาบเร่แผงลอย กินข้างถนน ไม่ได้นะ.. มันเสียศักดิ์ศรี แต่มันก็กินเหมือนกันนั่นนะ

โลกเขาคิดกันไปอีกอย่างหนึ่ง สมณะ.. เป็นผู้ที่เสียสละแล้ว เราหุงข้าว.. ข้าวปากหม้อตักใส่บาตร การเสียสละอย่างนั้น บุญมันเกิดอย่างไร มันเกิดจากการกระทำไง ไม่ต้องบุญ ไม่ต้องทำอะไรหรอก ไม่ต้องทำอะไรเลย อยู่เฉยๆ สิ่งนั้นมันทำขึ้นมาแล้วมันเป็นความวุ่นวาย เป็นความยุ่งยาก เพราะมันเป็นความยุ่งยาก มันความวุ่นวาย เพราะมีการกระทำมันถึงมีเจตนา มันถึงกระเทือนถึงหัวใจของเรา

เวลาเราทำบุญกุศล ถ้าคนมีศรัทธาความเชื่อนะ เวลาเสียสละไปนะ มีความสุขของมัน มีความพอใจของมัน ถ้าเรามีความเชื่อ เราเชื่อครูบาอาจารย์องค์ไหน เราทำบุญที่ไหน..

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในธรรมนะ มีพวกโยมไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า..

“ควรทำบุญที่ใด”

“ควรทำบุญที่เธอพอใจ !”

พระพุทธเจ้าพูดอย่างนี้ละ .. “ควรทำบุญที่เธอพอใจ” เพราะเราเคารพศรัทธาครูบาอาจารย์องค์ไหน มันมีความชุ่มชื่น มันมีความอยากทำ ท่านบอกเธอควรทำบุญที่นั่น เพราะมันชุ่มชื่น มันก็อยากทำใช่ไหม แต่ถ้าเอาผลกันล่ะ ถ้าเอาผลกันต้องกลับมาวัดละ เอาค่าของเนื้อดินมาวัดว่า เนื้อดินนั้นมันมีคุณค่ามากน้อยแค่ไหน

นี่ก็เหมือนกัน วัดค่าว่าภิกษุผู้เสียสละไปนะ ท่านมีคุณงามความดีมากน้อยแค่ไหน ทำบุญแค่ไหนมันก็ให้ผลตอบแทนกลับมาอย่างน้อยแค่ไหน แต่ถ้ามีค่า.. แต่เราไม่รู้จักดินนะ เราไม่รู้จักค่าของมันนะ แต่ถ้าเรามีความเชื่อ มีความศรัทธาที่ไหนต้องรีบทำแล้ว เพราะกิเลสตัณหาทะยานอยากมันจะคืบรน มันจะขัดแย้งในใจของเรา

ไอ้มดแดงรังนี้มันจะขัดแย้งกันเอง ถ้าไอ้มดแดงรังนี้ มันคิดว่าที่ไหนมันพอใจมัน ควรทำ.. ควรทำที่นั่น เพราะกิเลสมันร้ายนัก กิเลสมันอยู่กับเรา มันเกิดตลอดเวลา ชรรมะมันเกิดเป็นครั้งคราว ถ้ามันพอใจทำ รีบๆ ทำ ! เดียวมันจะไม่ให้ทำ ถ้ารีบๆ ทำก็จะได้ทำของมันซะใหม่ รีบๆ ทำของมัน ทำแล้วนะ แต่ถ้าทำไปแล้วรู้ หรือไม่รู้นี่อีกเรื่องหนึ่งนะ

ถ้ารู้เรื่อง แต่ถ้ารู้ขึ้นมาละ ถ้ารู้ขึ้นมาเราต้องคัดเลือก เวลาคัดเลือกขึ้นมา ทำบุญก็ทำแสนยาก พอทำขึ้นมาแล้วนะ ที่ไหนมีความศรัทธา มีความเชื่อก็ทำไปก่อน พอทำเสร็จแล้วเราเข้าไปสัมผัสเห็นใหม่ เวลาบอกว่า บุญกุศล ! เวลา “ใส่บาตร” กับ “ถวายพระ” อะไรได้มากกว่ากัน.. **ตักบาตรได้มากกว่านะ !!** เพราะตักบาตรพระต้องบิณฑบาตเป็นข้อวัตรของพระ เราก็ได้ใส่บาตร

แต่ถ้าเรามาถวายอย่างนี้เราได้บุญมากกว่าไหม..? มันได้บุญเหมือนกัน.. แต่มันแตกต่างกัน ! การกระทำทุกอย่าง การกระทำที่ลงทุนลงแรงแตกต่างกัน ผลแตกต่างกัน ทุกๆ ที่ !!! ไม่มีอะไรเหมือนกันหมดหรอก ! ไม่มี ! ความแตกต่างอะไรในการกระทำนะ เรื่องของบุญกุศลก็เหมือนกัน ทีนี้พอเราวัดค่าของเราได้ ถ้าเราไปทำบุญกุศล เวลาทำบุญอย่างนี้มันได้ ๒ ต่อ ๓ ต่อ ๓ ต่อคือมาวัด

หลวงปู่ฝั้นบอกเลย “ไปวัดคืออะไร” เราไปวัดคือไปนั่งบนศาลาไม้ใหม่ แต่หลวงปู่ฝั้นบอก “ไปวัด.. คือวัดใจ” เพราะว่าเข้ามาวัดเห็นใหม่ วัดมิกติกา วัดมีข้อวัตร วัดคือวัตร ถ้าเอาวัตถุเป็นวัด เดียวนี้บ้านคนนะ.. โรงแรมที่เชียงใหม่เขาสร้างดีกว่าวัดอีก สร้างสวยกว่าวัดอีก

วัตร คือ.. ข้อวัตรปฏิบัติ วัตร คือ.. พระที่มีข้อวัตรปฏิบัติ

กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่าง กวาดลานเจดีย์ คูแตกต่างกัน คือกิจของสงฆ์.. เราเข้ามาวัด เรา ก็ต้องเข้ามาวัดก็ข้อวัตรไง หลวงปู่ฝั้นนะบอก “เข้าวัดคือวัดใจ คือวัตรปฏิบัติ ไม่ใช่วัด.. วัดดู วัตรปฏิบัติ ถ้าเราเข้าวัดปฏิบัตินะ สิ่งนั้นนะมันได้วัดใจเรา มันได้ชำระล้างเรา”

หลวงตาท่านพูดประจำ “ใครจะเข้ามาวัดนะ เขียวเล็บมันต้องถอดไว้ที่ประตู อย่า เอาเข้ามาด้วย ศักดิ์ศรีดีงามทั้งไว้ที่นั่น มนุษย์เหมือนกัน มนุษย์เหมือนมนุษย์ มนุษย์ต้องมีศักดิ์ศรีดีงามความเป็นมนุษย์เท่ากัน” เห็นไหม นี่มันวัดใจ มันถอดศักดิ์ศรี ศักยภาพ ของตัวไว้ที่ประตู แล้วเข้ามาปฏิบัติธรรมด้วยความเสมอภาค ความเสมอภาคนั้น นี่เข้าวัด !

หลวงปู่ฝั้นบอกไปวัดไปวานะ เรามาวัดเห็นไหม เรามาวัดเราได้มีกติกา ได้การ บังคับความเคยชินของเรา พอบังคับความเคยชิน อยู่บ้านมันมีแต่กิเลสมันครอบงำ มาวัด เอาวัตรมากรองหัวใจของเรา

พอเข้ามาวัดแล้วได้ฟังธรรม.. ได้ฟังธรรม.. มาวัดมันสำคัญตรงนี้ สำคัญตรงว่าได้ ฟังธรรม ธรรมะนี้มาจากไหน ธรรมะถ้าหัวใจมันขุ่นมัว หัวใจมันเศร้าหมอง คนตา บอด ใจมันบอด มันไม่รู้จักธรรมะหรอก มันก็เล่านิทานให้ฟัง เล่านิทานคือจำ พระไตรปิฎก พุทธพจน์ ! พุทธพจน์ ! นั่นนะ มันจำพุทธพจน์มาพูด !

แต่ถ้าหัวใจมันไม่บอด ! หัวใจมันมีการชำระของมัน เพราะหัวใจมันรู้จัก มันลืมน ตาขึ้นมา มันรู้ว่าอะไรสะอาด มันรู้ว่าอะไรบริสุทธิ์ มันรู้ว่าอะไรสกปรก แล้วมันแก้ไข ของมัน ไอ้การแก้ไข ที่แสดงธรรม.. แสดงธรรมนี้ ไอ้การแก้ไข ไอ้การเปลี่ยนแปลง เอา มาบอกเล่าให้ฟัง เอามาบอกเล่า.. ! บอกเล่า..! เพราะเรามันยังปฏิบัติขึ้นมาไม่ได้

ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาได้ พอเราปฏิบัติขึ้นมาเหมือนกัน เส้นทางถนนเส้นทางหนึ่ง บุคคลทุกคนเดินบนถนนเส้นทางนั้น มันจะต้องเห็นเหมือนกัน เพราะเส้นทางถนน บังคับให้หัวใจนั้นเข้าสู่เป้าหมาย

การประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าข้อวัตรปฏิบัติของใจดวงนั้นได้ประพฤติปฏิบัติ มัน เปิดตาขึ้นมาละ มันบอกถึงการกระทำอันนั้น บอกถึงการผ่านเส้นทางอันนั้น หัวใจได้ ผ่านเส้นทางอันนั้น หัวใจมันจะเข้าใจเส้นทางนั้น มันมีหนึ่งเดียว “อริยสัจมีหนึ่งเดียว”

การประพฤติปฏิบัติมีหนึ่งเดียว การปฏิบัติมีหลากหลาย วิธีการมีหลากหลาย แต่ผลมันมีอันเดียวกัน ถ้าอันเดียวกันมาวัดนะ.. อันนี้ฟังธรรมนะ

เวลาฟังธรรมขึ้นมาแล้ว อานิสงส์ของมันนะ ฟังทุกวัน.. ฟังทุกวัน.. บางวันคำนี้ฟังแล้วก็เฉยๆ ทำไมบางวันคำนี้พูดออกมาแล้วสะท้อนหัวใจเราล่ะ เพราะกิเลสเวลามันเบาตัวลง กิเลสมันเปิดโอกาสให้ได้ยินได้ฟัง มันจะขนพองเกลยนะ ขนลุกขนชันเลยนะ เวลาธรรมะมันเข้ากระเทือนใจ โอ้อ้อคำพูดคำนี้ คำเดียวกันนี้แหละ พูดแล้วหน้าหงายพูดขนาดไหนนะ เอาขอบเขตุมันยังไม่รู้สึกตัวเลยนะ มันไม่ขนพองสยองเกล้าเลย

เวลาธรรมะเข้าถึงใจขนพองสยองเกล้า การฟังธรรม สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วตอกย้ำมัน จิตใจเวลาฟังแล้วมันเข้าใจมันฝังแผ้ว ใจมันสว่างโพรง โอ้.. เห็นใหม่ ผลของการฟังธรรม เราให้ทาน.. ระดับของทาน ระดับของศีล ระดับของการภาวนา มันก็มีหลากหลายขึ้นไป

ฉะนั้น มีหลากหลายขึ้นไป ไปวัด ! ไปวัดไปว่าวัดใจของเรา คัดแปลงความคิด ความเห็นของเรา เปรียบความคิดนี้เหมือนมดแดง แล้วหัวใจเราเป็นรวงรังของมัน แล้วมดแดงมันร่วม มันสามัคคีกัน

แต่ความดีความชั่ว ความคิดผิดคิดถูกของเรามันไม่สามัคคีกัน เราก็พยายามทำ นี่สังขารม เข้าไปกรอง เข้าไปชำระล้าง สิ่งชำระล้าง เวลาทรมานกิเลส ทรมานหัวใจ ทรมานความคิด เราต้องกรองนะ เราจะพัฒนาขึ้น เราไปทำอะไรแล้วต้องพัฒนาขึ้น จิตของเราต้องดีขึ้น ความดีขึ้นและความไม่ดีขึ้น เมื่อก่อนจิตของเราไม่ดีขึ้นมานะ ทำสิ่งใดก็ไม่เห็นผิดเห็นถูกเลย

พอจิตเราดีขึ้นนะ โน่นก็ผิด นี่ก็ผิด แล้วมันขอกใจนะ เมื่อก่อนทำไมไม่เป็นแบบนี้ละ เมื่อก่อนไม่เคยหงุดหงิดเลยนะ เดียวนี้มันหงุดหงิดไปหมดเลย ปฏิบัติธรรมแล้วมันก็หงุดหงิด ปฏิบัติธรรมทำไมมันมีแต่โทษล่ะ

แล้วถ้าไม่มีโทษก็ซื้อปุ๋ยใหม่ เป็นขอนไม้ใหม่ พอปฏิบัติธรรมขึ้นมาละ มันเห็นผิดเห็นถูก เวลามันผิดขึ้นมามันก็สะท้อนใจ มันก็มีการกระเทือนใจ หัวใจมันก็มี

ความบีบคั้นของมัน บีบคั้นนี้เพื่อจะพัฒนาไป เพื่อจะเปลี่ยนแปลง ไอ้คนแดงอีกพวกหนึ่ง พวกที่มันต่อต้าน ให้มันเป็นพวกเดียวกัน มันมีผลกระทบ !

นี่เราไม่บอกว่าเวลาปฏิบัติไปแล้วนะ มันก็เหมือนสาคน้ำไปในอากาศ จะไม่มีอะไรเลย ว่างๆ ว่างๆ ไม่มีการตัดแปลงอะไรเลยหรือ นี่การตัดแปลง การเปลี่ยนแปลง นะ มันก็มีการต่อต้าน มันมีเรื่องของหัวใจนะ

จะนั่นเวลามันมีความซัดใจ มันมีความฉุนเฉียว ฉุนเฉียวมีจริงๆ นะ แล้วก็เราจะฆ่าฉุนเฉียว แล้วมันฉุนเฉียวมันมีประโยชน์อะไรล่ะ ก็จะฆ่าฉุนเฉียวนี้แหละ แต่ความฉุนเฉียวนี้เพราะว่ามันไม่ได้ตั้งใจไง มันไม่ได้ตั้งใจ มันเห็นโทษ เห็นลูก เห็นผิดใจ

นี่การปฏิบัติเวลาผ้าขาว มีอะไรไปเลอะมันนะ มันจะเห็นภาพชัด เวลาผ้าสีขาวเช็ดเท่านี้ เช็ดแล้วเช็ดเดานะคำล็กอยู่นั่นนะ มันไม่เห็นความสะอาดความสกปรกหรือจิตใจของเราเหมือนผ้าสีขาว เหมือนผ้าเช็ดเท้า แล้วพอซักสะอาดขึ้นมา มันเห็นความสะอาดบ้างอะไรบ้างนะ มันก็พอมีความสกปรกมันก็ไม่พอใจ มันก็คืนรนของมัน มันมีอาการอย่างนี้การปฏิบัตินะ

ครูบาอาจารย์ที่ผ่านมาท่านจะรู้ของท่าน ถ้ามีอาการอย่างนี้ก็คืออาการที่มันจะเปลี่ยนแปลง ระยะผ่านของความเป็นไปเรารับรู้ได้ ระยะผ่านนะ ระยะที่มันจะเปลี่ยนแปลง เราพอใจ เรารับรู้ได้ เรารับรู้มันได้ แล้วเราจะเปลี่ยนแปลงแล้ว เดี่ยวมันจะดีจริงๆ พอดีจริงๆ นะมันทิ้งได้จริงๆ แล้ว อืม.. คราวนี้มานะ อะไรกระทบมานะ โนน เอ็งอยู่โนนนะ กูไม่รับเอ็ง เอ็งเข้ามาไม่ได้นะ มันก็จะมันคงไป ความคิดที่ผิด ความคิดที่ไม่ดี มันจะเข้ามาใจเราเราทันมันแล้วนะ เราไม่รับมัน มันจะกองอยู่ข้างนอกความรู้สึกของเรา มันไม่มากองอยู่ในหัวใจของเรา

กว่ามันจะมีการเปลี่ยนแปลงมา มันจะมีพัฒนาการของมันมา ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมา ท่านจะรู้การพัฒนาของใจขึ้นไป ถ้าเราไม่รู้การพัฒนาของเราเลยนะ อู๋...คนไปวัดนะ ยิ่งไปวัดยิ่งโกรธมาก ยิ่งไปวัดยิ่งอารมณ์รุนแรง

อารมณ์รุนแรงถึงที่สุดแล้วมันจะไม่รุนแรง แต่ก่อนที่มันจะรุนแรงมันต้องมีการกระทำของมัน จะไม่รุนแรงอะไรเลยมันก็ขอนไม้ไผ่ มากี่ไม่มีอะไรเลย มาอยู่วัดไม่มีอะไรเลย กลับไปก็ไม่มีอะไรเลย แล้วก็ไม่ได้ทำอะไรเลย ว่างๆ ว่างๆ นิพพานของเขาเอวัง